

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ДАЛЯ

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
до самостійної роботи з курсу
«ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ ХІХ СТ.»
*(для студентів третього курсу спеціальності 014.01 «Середня освіта
(українська мова та література)»)*
(Електронне видання)

ЗАТВЕРДЖЕНО
на засіданні кафедри
української філології та журналістики
Протокол № 3 від 26.11.2020

Сєверодонецьк – 2020

УДК 82(091)(477)

Методичні рекомендації до самостійної роботи з курсу «Історія української літератури другої половини ХІХ ст.» (для студентів третього курсу спеціальності 014.01 «Середня освіта (українська мова та література)») (Електронне видання) / Уклад.: В. Ю.Пустовіт. – Сєверодонецьк: вид-во СНУ ім. В.Даля, 2020. – 18 с.

Подано перелік різноманітних видів самостійної роботи з дисципліни «Історія української літератури другої половини ХІХ ст.» за напрямом підготовки студентів спеціальності 014.01 «Середня освіта (українська мова та література)» для здобувачів заочної форми навчання.

Рекомендації містять загальні поради студентам з опрацювання питань, винесених для самостійної роботи, з тем курсу. Подаються план, форми фіксації самостійної роботи, методичні рекомендації з підготовки індивідуальних завдань.

Методичні рекомендації призначені для здобувачів ступеня вищої освіти бакалавра.

Укладач: В.Ю.Пустовіт , професор, д.ф.н.

Відповідальний за випуск: В.Ю.Пустовіт , професор, д.ф.н.

Рецензент: О.В.Максименко, доцент, к.ф.н.

ЗМІСТ

Вступ 4

Сутність і структура самостійної роботи 5

Завдання для конспектування 9

Орієнтовна тематика літературно-критичних есе 11

Орієнтовна тематика презентацій 13

Список художніх творів для читання 15

Список творів для вивчення напам'ять 16

Список літератури до курсу 17

ВСТУП

Одним із головних завдань вищої школи є розвиток пізнавальної активності студентів, виховання у них вимогливості до себе, бажання і потреби працювати творчо, постійно поповнювати й удосконалювати свої знання. Вміння самостійно засвоювати і творчо застосовувати знання на практиці є важливим показником загальної і професійної підготовки випускників вищої школи.

За навчальним планом спеціальності на самостійну роботу відведено значну кількість годин. З огляду на це, діяльність студента в рамках курсу може відбуватися у таких видах:

- Опрацювання хрестоматійних наукових праць;
- Читання поетичних, прозових, драматичних творів поезії, прози, української літератури кінця XIX – початку XX ст.;
- Написання роздуму (есе) з тем курсу;
- Підготовка рефератів та презентацій.

Для самостійного опрацювання (прочитання і можливого конспектування) рекомендуються, насамперед, ті праці, у яких студент знайде матеріал і проблематику нормативного курсу. Також сюди входять праці, що внесені в списки літератури для підготовки до практичних занять. Зазначену проблематику можна застосовувати до творчості всіх включених у курс письменників або тих, що належать до цього періоду, якщо студент виявляє бажання саме такого вибору.

Сутність і структура самостійної роботи

Самостійна робота - це навчальна діяльність студента, спрямована на вивчення і оволодіння матеріалом навчального предмета без безпосередньої участі викладача.

Самостійна робота з виконання навчального завдання охоплює три етапи:

1. Підготовка студента до виконання завдання, теоретичне, психологічне, організаційно-методичне й матеріально-технічне забезпечення самостійної роботи. Теоретична готовність студента виявляється в його інтелектуальній підготовленості, тобто в здатності застосувати свої знання для виконання завдання. Практична готовність полягає в здатності оптимально планувати самостійну роботу, вміло використовувати конспект лекцій, підручники, посібники, комп'ютер, розумові операції (аналіз, синтез, порівняння, узагальнення, класифікацію та ін.). Психологічна готовність студента передбачає передусім наявність у нього мотивів до виконання конкретного завдання. Для того, щоб поставлене перед студентом завдання стало мотивом його розумової, практичної діяльності, воно повинно бути ним сприйняте. Внутрішнє сприйняття завдання починається з актуалізації мотиву, що спонукає студента до виконання поставленого завдання, а відповідно, до організації своєї самостійної роботи. Успіх підготовчого етапу залежить і від організаційного, методичного, матеріально-технічного забезпечення самостійної роботи студента (забезпеченість літературою, методичними рекомендаціями, наочними посібниками, інформаційно-комп'ютерною базою тощо).

2. Безпосереднє виконання навчального завдання. Це найважливіший і найвідповідальніший етап самостійної роботи студента. Оскільки навчальне завдання найчастіше постає у навчально-пізнавальній формі, то в процесі

його виконання беруть участь усі психічні процеси, які забезпечують пізнавальну активність: відчуття, сприйняття, уява, пам'ять, мислення, увага та ін. На ефективність виконання завдання впливають такі особистісні якості студента, як цілеспрямованість, наполегливість, відповідальність, тощо.

3. Аналіз виконаного завдання є завершальним етапом самостійної роботи. Під час аналізу студент оцінює (шляхом самоконтролю, іноді взаємоконтролю) якість і час виконання завдання, ефективність використаних у процесі самостійної роботи методів і засобів. Самостійна робота сприяє формуванню у студентів інтелектуальних якостей, необхідних майбутньому спеціалістові. Вона виховує у студентів стійкі навички постійного поповнення своїх знань, самоосвіти, сприяє розвитку працелюбності, організованості й ініціативи, випробовує його сили, перевіряє волю, дисциплінованість тощо. Під час самостійної роботи студенти мають змогу краще використати свої індивідуальні здібності. Вони вивчають, конспектують літературні джерела, за потреби повторно перечитують їх окремі розділи, абзаци, звертаються до відповідних довідників і словників. Все це сприяє глибокому осмисленню навчального матеріалу, виробляє в студентів цілеспрямованість у здобутті знань, самостійність мислення. Самостійна робота здійснює і виховний вплив на студентів, сприяючи формуванню і розвитку необхідних моральних якостей.

Завдання для конспектування

Опрацювання статей, монографій (передбачає тезисний конспект матеріалу запропонованих наукових джерел):

1. Голод Р. Поетика імпресіонізму в художній творчості Івана Франка. *Слово і час*. 2005. №11. С. 15–20.
2. Кодак М. «Зів'яле листя» Івана Франка (як гетерогенний жанроутвір). *Слово і час*. 1996. №8 9. С. 6–13.
3. Тихолоз Б. «Цілий чоловік» в етико-антропологічній концепції І.Франка *Слово і час*. 1999. №2. С. 32–34.
4. Каневська Л. «Простір страждання» Франкового героя-інтелігента (психологобіографічний ракурс) *Слово і час*. 2003. №9. С. 44–53.
5. Клим'юк Ю. Особливості формування жанрової системи лірики І. Франка *Слово і час*. 2004. №8. С.30–39.
6. Франко І. Література, її завдання і наважливіші ціхи // Історія української літературної критики та літературознавства. Хрестоматія. У трьох книгах. Книга друга: навчальний посібник/ Упоряд. П. М. Федченко. – К.: Либідь, 1998.
7. Єсипенко Д.О. Повісті Бориса Грінченка «Серед темної ночі» та «Під тихими вербами»: історія текстів і тексти в історії. Київ, 2015. – 158с.

Орієнтовна тематика літературно-критичного есе

1. Любовний дискурс поезій І. Франка.
2. Естетичні ідеали І. Франка.
3. Панас Мирний – «Симфоніст української прози» (О. Гончар).
4. «Виклик» М.Старицького – гімн найвищому людському почуттю.
5. «Маємо бути європейцями на ґрунті українському» – поетична творчість П.Грабовського.
6. Художньо-стильові обрії творчості Лесі Українки.
7. Письменницький епістолярій – джерело творчої лабораторії чи втручання в особисте?
8. Позиція М.Коцюбинського в літературних діалогах з Панасом Мирним.
9. Нові віяння часу – модернізм в українській літературі.
10. В.Стефаник – виразник національного експресіонізму.

Орієнтовна тематика презентацій

1. Основні тенденції у розвитку культури й літератури 70-90-х років XIX століття (новий етап розвитку реалізму і розширення тематики, жанрового розмаїття, новий образ позитивного героя).
2. Змалювання двох поколінь української інтелігенції в романі І.Нечуя-Левицького «Хмари».
- 3.Творче продовження традицій і новаторство Панаса Мирного в період творчих пошуків («Лихий попутав», «П'яниця»).
4. Драма Панаса Мирного «Лимерівна», її конфлікт, поєднання реалістичних і романтичних прийомів художнього зображення пореформеної дійсності (образи Наталі, Василя, Карпа, Шкандибенка, Кнура).
5. Основні мотиви і образи лірики Б.Грінченка.
6. Реалістичне зображення Б.Грінченком шкільного життя й праці народного вчителя, увага до почуттів, переживань дитини з народу («Непокірний», «Екзамен», «Украла», «Дзвоник», «Олеся»).
7. Драма М.Кропивницького «Доки сонце зійде, роса очі виїсть». Художня мова, проблематика, наскрізний конфлікт.
8. Лірика М.Старицького. Провідні мотиви, жанровостилістична своєрідність. Аналіз поезії «Виклик».
9. Своєрідність основного конфлікту соціально-сатиричної комедії І.Карпенка-Карого «Мартин Боруля».
10. Провідні мотиви й образи поетичних збірок Якова Щоголева «Ворскло» та «Слобожанщина».
11. Основні мотиви й образи поетичної збірки Івана Манжури «Степові думи та співи».
12. Мотиви народної долі в поезіях П.Грабовського «Швачка», «Робітникові», «Трудівниця», «Допусти», «Сироти», «Серед ночі».
13. Формування світогляду І.Франка. Становлення митця та громадянина.
14. Проблематика, ідеї та образи сатиричних поем «Ботокуди» та «Лис Микита».

15. Дитячі оповідання І.Франка про школу та навчання («Грицева шкільна наука», «Малий Мирон», «Оловець», «Під оборогом»).

Список художніх творів для читання

1. І.Нечуй-Левицький «Дві московки», «Бурлачка», «Микола Джеря», «Баба Палажка та баба Параска», «Кайдашева сім'я», «Хмари», «Афонський пройдисвіт», «Причепа», «Навіжена», «Старосвітські батюшки та матушки», «Князь Єремія Вишневецький», «Гетьман Іван Виговський».
2. Панас Мирний «Лихий попутав», «П'яниця», «Хіба ревуть воли, як ясла повні?», «Лихі люди», «Повія», «Лихо давнє й сьогочасне», «Морозенко», «Лимерівна», «Серед степів», «До сучасної музи», «Дурниця», «Лови».
3. Б.Грінченко «Смутні картини», «Хлібороб», «Некрасові і Шевченкові», «Патріот», «Маніфест», «Матильда Аграманте», «Без хліба», «Украла», «Олеся», «Кавуни», «Батько та дочка», «Екзамен», «Як я вмер», «Брат на брата», «Серед темної ночі», «Під тихими вербами», «Сонячний промінь».
4. М.Кропивницький «Дай серцю волю, заведе в неволю», «Доки сонце зійде, роса очі виїсть», «Глитай, або ж Павук», «По ревізії», «Розгардіяш».
5. М.Старицький «Край коминка», «Весна», «Швачка», «Борцю», «Занадто вже», «Борвій», «До молоді», «Добраніч», «До слов'ян», «Ждання», «І гвалт, і кров...», «Редакторіві», «Виклик», «Монологи про кохання», «Не судилось», «У темряві», «Ой не ходи, Грицю, та й на вечорниці», «Талан», «Остання ніч», «Оборона Буші», «За двома зайцями», «Циганка Аза», «Разбойник Кармелюк».
6. І.Карпенко-Карий «Бурлака», «Наймичка», «Мартин Боруля», «Сто тисяч», «Хазяїн», «Суєта», «Житейське море», «Сава Чалий», «Безталанна».
7. Я.Щоголів «У полі», «Ткач», «Пряха», «Вівчарик», «Бурлаки», «Рибалка», «Неня», «Палати», «Осінь», «Зимовий ранок», «Косарі», «Остання свіча», «Хортиця», «Спізнівся», «Лебідь».
8. І.Манжура «Декому», «Старий музика», «До музи», «Кобзар», «До Дніпра», «Степ», «Веснянка», «Щира молитва», «Бурлака», «Бурлакова могила», «З заробітків», «Босяцька пісня», «Мати», «Нечесна», «Лиха година», «Злидні».

9. П.Грабовський «Орли», «Я не співець чудовної природи», «До сіячів», «Співець», «Робітникові», «Швачка», «Трудівниця», «Сироти», «Веснянки», «Допусти», «Серед ночі», «Не раз ми ходили в дорогу», «Мало нас, та це дарма», «До Н.К.С.», «До матері», «До України», «Народові українському», «До галичан», «До Б.С-го», «Прийде день великої віради», «Дещо про творчість поетичну», «Пам'яти Т.Г. Шевченка».

10. І.Франко Поезії: Збірки: «З вершин і низин», «Зів'яле листя», «Мій Ізмарагд», «Із днів журби», «Semper tūo». Поєми: «Страшний суд», «Лис Микита», «Іван Вишенський», «Сурка», «На Святоюрській горі», «Смерть Каїна», «Похорон», «Мойсей». Проза: «Лесишина челядь», «Ріпник», «Вугляр», «На роботі», «Навернений грішник», «Борислав сміється», «Воа constrictor», «Моя стріча з Олексою», «Ліси і пасовиська», «Добрий заробок», «Свинська конституція», «Звірячий бюджет», «Домашній промисел», «Малий Мирон», «У кузні», «Мій злочин», «Отець-гуморист», «Красне писання», «Чиста раса», «Маніпулянтка», «Батьківщина», «Сойчине крило», «Доктор Бессервісер», «Захар Беркут», «Основи суспільності», «Для домашнього огнища», «Перехресні стежки». Драми: «Украдене щастя», «Учитель», «Сон князя Святослава», «Рябина», «Будка ч. 27». Літературно-критичні статті.

11. М.Коцюбинський «Харитя», «Ялинка», «Маленький грішник», «Лялечка», «Сміх», «Цвіт яблуні», «Інтермеццо», «Тіні забутих предків».

12. О.Кобилянська «Природа», Жебрачка», «Битва», «Людина», «Царівна», «В неділю-рано зілля копала», «Земля».

13. Леся Українка «До мого фортеп'яно», цикл «Сім струн», «Мій шлях», «Красо України, Подолля!», «Невільничі пісні», «Мріє, не зрадь», «Лісова пісня», «Бояриня».

14. В.Стефаник «Діточа пригода», «Новина», «Кленові листки», «Синя книжечка», «Гріх (Думає собі Касіяниха...», «Сини», «Мати», «Дурні баби», «Камінний хрест», «Палій», «Діточа пригода», «Стратився».

15. С.Васильченко «Свекор», «Басурмен», «Мужицький ангел», «Приблуда», «Мужицька арифметика».
16. А.Тесленко «Страчене життя».
17. В.Винниченко «Краса і сила», «Антрепреньор Гаркун Задунайський», «Раб краси», «Момент», «Чорна Пантера і Білий Медвідь», «Брехня», «Слово за тобою, Сталіне!».
18. Олександр Олесь «Три менти», «Чари ночі», «О слово рідне!», «Айстри, «Рідна мова в рідній школі», «Європа мовчала».
19. Богдан Лепкий «Журавлі», «Заспів», «Кидаю слова», «Мої пісні», «Буря», «Бачиш?»

Список творів для вивчення напам'ять

- Б. Грінченко «Патріот»
2. П.Грабовський «Я не співець чудовної природи», «Орли»
3. М. Старицький «Виклик», «До молоді»
4. Я.Щоголів «Лебідь»
5. І.Манжура «Кобзар»
6. І.Франко «Гімн», «Декадент», «Земле, моя всеплодющая мати...», пролог до поеми «Мойсей», «Каменярі», «Не пора, не пора, не пора...», «Дивувалась зима», «Притча про вдячність», «Притча про радість і смуток», «Червона калино, чого в лузі гнешся», «Чого являєшся мені у сні?», «Ой ти, дівчино, з горіха зерня».
7. Леся Українка «Contraspempero», «Слово, чому ти не твердая криця», «Напис на руїні (уривок)», «Красо України, Подолля!», «Лісова пісня»(уривок).
8. В. Самійленко «Українська мова».
9. Б.Лепкий «Журавлі», «Заспів».
10. Олександр Олесь «Чари ночі», «Європа мовчала»

Список рекомендованої літератури до курсу

Основна:

1. Єфремов С. Історія українського письменства. – Київ, 1995.
2. Історія української літератури ХІХ ст.: У 2 кн. – Книга друга / За ред. М.Г.Жулинського. – К.: „Либідь”, 2006.
3. Історія української літератури ХІХ століття: У 3 кн. – Кн.3: Навч. Посібник / За ред. М.Яценка. – К., 1997. – 432 с.
4. Історія української літератури ХІХ ст. (70-90-ті роки): У 2 кн.: Підручник. / За ред. О.Гнідан. – К., 2003. – Кн. 1. – 575 с.; Кн. 2. – 439 с.
5. Івашків В. Українська романтична драма 30-80-х років ХІХ ст. – К., 1990. – 142 с.
6. Забужко О. Філософія української ідеї та європейський контекст. Франківський період. – К., 1992. – 117 с.
7. Дем’янівська Л. Іван Карпенко-Карий: Життя і творчість: Навч. Посібник. – К., 1995. – 144 с.
8. Одарченко П. Українська література. Збірник вибраних статей. – К., 1995. – С 46-49, 319-339.
9. Пахаренко В. Українська поетика. – Черкаси: Відлуння-плюс, – 2002.
10. Погребенник В. Українська література кінця ХІХ століття: творчість чільних репрезентантів. *Українська мова та література*. 2004. №21-24 (373–376).
11. Поліщук В. Повісті Михайла Старицького: Монографічне дослідження. – Черкаси, 2003. – 156 с.
12. Швець А. Злочин і катарсис: Кримінальний сюжет і проблеми художнього психологізму у прозі Івана Франка. – Львів, 2003. – 236 с.

Додаткова:

1. Антологія світової літературно-критичної думки ХХ ст. / За ред. М.Зубрицької. 2-е вид., доповнене. – Л., 2001.
2. Гундорова Т. Кітч і Література. Травестії / Т.Гундорова. – К.: Факт, 2008. – 284 с.
3. Дунай П. Українська література ХІХ - початку ХХ ст.: Постаті, стилі, напрями *Українська мова й література в середніх школах, ліцеях та колегіумах*. 2000. № 3,4,5. С. 105 -115; 71-83; 74 – 85.
4. Зборовська Н.В. Код української літератури: Проект психоісторії новітньої української літератури. Монографія / Н.В. Зборовська. – К.: Академвидав, 2006. – 504 с.
5. Літературознавча енциклопедія: У 2 т. Т. 1 / Авт. – уклад. Ю.І.Ковалів. – К.: ВЦ «Академія», 2007. – 608 с.
6. Літературознавча енциклопедія: У 2 т. Т. 2 / Авт. – уклад. Ю.І.Ковалів. – К.: ВЦ «Академія», 2007. – 624 с.
7. Літературознавчий словник-довідник / Р.Гром'як, Ю.Ковалів та ін. – К., 2007.
8. Мишанич О. “Всеобіймаюче око України”; Післямова / О. Мишанич // Нечуй-Левицький І. Світогляд українського народу: Ескізи української міфології. – К., 1992.
9. Нечуй-Левицький І. Сьогочасне літературне прямування // Історія української літературної критики та літературознавства. Хрестоматія. У 3 кн. Навч. посібник / Упорядник П. М. Федченко. – К.: Либідь, 1998. – 352 с. – Кн. 2. – С. 212 – 222.
10. Ткачук М.П. Наративні моделі українського письменства / М.П. Ткачук. – Тернопіль: ТНПУ, Медобори, 2007. – 464 с.

11. Українське слово: Хрестоматія української літератури та літературної критики ХХ століття. – К., 1994 - 1995 (У 4-х книгах).
12. Шумило Н.М. Під знаком національної самобутності / Н. Шумило. – К.: Задруга, 2003. – 354 с.
13. Якимович Б. Видавнича діяльність Івана Франка у 70-80- х роках ХІХ ст. – Львів, 1996. – С. 25-42.

Інформаційні ресурси

1. <http://www.utoronto.ca/elul/Main-Ukr.html> – бібліотека текстів художніх творів.
2. <http://www.ukrlib.com.ua/> – зібрання текстів української літератури.
3. <http://poetyka.uazone.net/> – зібрання поетичних творів української літератури.

Методичні рекомендації
до самостійної роботи з курсу
«ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ ХІХ СТ.»
(для студентів третього курсу спеціальності 014.01 «Середня освіта
(українська мова та література)»)
(Електронне видання)

У к л а д а ч:

В.Ю.Пустовіт
Редактор В.Ю.Пустовіт

Підписано до друку _____.

Формат 60x84¹/₁₆. Папір типограф. Гарнітура Times.

Друк офсетний. Умов. друк. арк. №. _____. Обл.- вид. арк. _____.

Тираж _____ екз. Вид. № _____. Замов. № _____.. Ціна договірна.

Видавництво
Східноукраїнського національного університету
імені Володимира Даля

Адреса видавництва: 93400, м. Сєвєродонецьк, Луганська обл.,
пр. Центральний, 59-а, головний корпус.

Телефон: 8(06452) 4-03-42

E – mail vidavnictvoSNU.ua@gmail.com